



BEELDMONTAGE: DENNIS BOOGERD

'Kenia staat nog steeds bovenaan in de regio'

Met de overeenkomst tussen de politieke leiders, Mwai Kibaki en Raila Odinga, lijkt de rust in Kenia weergekeerd. Teeltvoorlichter Joop Dame en de telers Jos van der Venne en Eric Doodeman kijken terug op de afgelopen maanden, vertellen welke impact het heeft gehad op de bedrijven en wat het betekent voor de toekomst van de Keniaanse sierteelt.

Arie-Frans Middelburg
afmiddelburg@hortipoint.nl

Joop Dame

'Kenia de beste plek om tuinbouw te bedrijven'

Volgens Joop Dame hebben bedrijven te kampen met managementproblemen, stijgen de kosten en neemt de druk van leveranciers om betalingen te doen toe. Hij verwacht dat potentiële investeerders afhaken. Verstandig vindt hij dat niet.

„De bedrijven in het westen van het land hebben het meeste geleden van de onlusten. Vooral in Eldoret, Kisumu en in de omgeving van Kitale. Dit zal variëren van kapitaalverlies, doordat bedrijven geen mensen aan het werk hadden en geen bloemen konden vervoeren, tot het verlies van opstanden en geweld op het bedrijf. Er zijn ook bedrijven die helemaal geen schade hebben.

Ik denk niet dat bedrijven 'blijvend letsel' hebben opgelopen. Toch zijn er veel bedrijven die met een managementprobleem zitten. Dat zal zich wel weer eens oplossen, maar de verwachtingen hierover lopen uiteen van een paar maanden tot een generatie. Nu is het in ieder geval nog niet opgelost.

De prijs van kunstmest gaat omhoog met 50 tot 100%. Maar dat wordt niet veroorzaakt door de onlusten in Kenia. Wel oefenen leveranciers meer druk uit op telers om betalingen te doen. Telers gebruiken hun leverancier namelijk vaak als bank. De leveranciers hebben de uitstaande bedragen flink zien oplopen in de laatste twee maanden en zijn daar toch wel van geschrokken. Ze proberen nu het risico te verminderen en dat zet voor menig bedrijf nogal wat druk op de ketel.”

Maakt niet uit voor sierteelt

„De rust is zo goed als weergekeerd. Er staan nog genoeg oproeikraaiers klaar om tegen betaling de zaak weer op te blazen. Het is in Afrika niet mogelijk om een probleem definitief op te lossen. Dus hier in Kenia ook niet. De 'wapenstilstand' is helemaal niet zo ste-

vig. Het hangt er allemaal van af of de grote jongens met elkaar kunnen samenwerken. Ik denk ook dat er helemaal geen reden is om samen te werken, behalve dan omdat een half ei beter is dan een lege dop.

Ik verwacht niet dat dit hele gebeuren iets uitmaakt voor de Keniaanse sierteelt. Welk land beneden de evenaar heeft geen onzekerheden?

Kenia was het stabielste land in Afrika. Nu dus niet meer. Maar welk land dan wel? Ethiopië? Zeker weten van niet. Daar zitten nog veel diepere problemen en die mannen houden van vechten. De Kenianen eigenlijk helemaal niet. Het stabielste land lijkt nu Tanzania. Maar daar zitten nog drie keer zoveel stammen als in Kenia en vroeg of laat gaat het daar ook wel weer eens mis. Ik zal zeker niet verhuizen!”

Bedrijven verhuizen niet

„Telers blijven investeren. Niet omdat ze zo graag willen, maar omdat ze gewoon moeten. Stilstand is achteruitgang. Dat is overal zo en in Afrika nog misschien wel het duidelijkst. Het is in de bloemisterij toch zwemmen of verzuipen.

Er zijn wel managers vertrokken uit Kenia, maar ik ken geen bedrijven die verhuizen. Als je geld in een zaak hebt zitten, dan ga je niet zomaar weg. Zelfs levensgevaar is nog geen reden om de koffers te pakken. Dat heeft de hele toestand toch wel bewezen. Ik geloof wel dat potentiële investeerders afhaken. Maar dat is niet verstandig, denk ik. Uiteindelijk is Kenia de beste plek om tuinbouw te bedrijven. Niet alleen in Afrika, maar in de hele wereld.” <

Joop Dame is teeltvoorlichter in Kenia.

Jos van der Venne

'We zijn toch weer aan het kijken om uit te breiden'

De bedrijven van Jos van der Venne, gevestigd in het onrustige westen, ontkwamen niet aan de onlusten. Aanvankelijk zette hij investeringsplannen in de ijskast, maar nu de rust is weergekeerd wil hij toch gaan uitbreiden. 'Kenia heeft nog steeds veel positieve factoren.'

„Gedurende de onlusten hebben wij zes dagen geen bloemen kunnen transporteren vanuit Equator Flowers in Eldoret en Maji Mazuri Flowers in Kitale naar Nairobi, vanwege de onveiligheid op de wegen. Daarna hebben we besloten om de vrachtwagens in een konvooi naar Nairobi te laten rijden samen met trucks van andere bloemenbedrijven in West-Kenia. De eerste dag dat de trucks in konvooi reden moesten ze door 21 'road blocks'. Deze bestonden uit grote keien en stenen op de weg, boomstammen, verbrande auto's et cetera. Omdat de trucks 's nachts reden waren de wegvsperringen niet bemand. Desondanks kwam onze truck op het vliegveld aan met een paar pijlen in de zijkant.

Een dag hebben wij de bloemen zelfs met een vliegtuig vervoerd van Eldoret airport naar Nairobi. Dit om te bekijken of deze optie gebruikt zou kunnen worden als er weer problemen zouden oplaaien voor de Valentijnsperiode. Deze proef is geslaagd en als wij in de toekomst weer zulke problemen krijgen, iets wat ik onwaarschijnlijk acht, dan hebben wij een alternatieve route.

Naast de problemen met transport hebben we twee dagen een gebrek aan mensen gehad omdat ze niet naar het werk konden komen.”

Nog een beetje gespannen

„Onlangs ben ik na drie maanden weer naar Eldoret gereden. De situatie is rustig, maar nog een klein beetje gespannen. Onderweg zie je de gevolgen van het conflict: verbrande auto's, huizen en winkels. Het is erg triest om te zien dat wat mensen in jaren hebben opgebouwd binnen een paar uur verloren is gegaan. Zoals gewoonlijk heeft het conflict de gewone man getroffen en zijn de politieke leiders buiten schot gebleven.

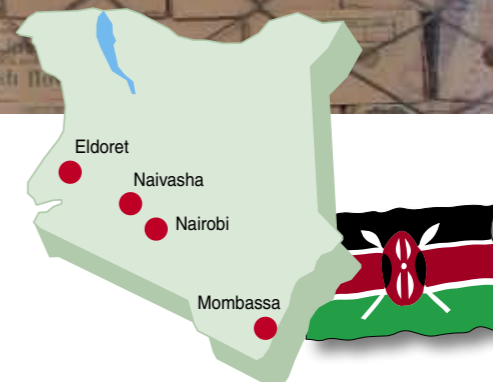
Op de bedrijven is het rustig. Op al onze bedrijven hebben wij een mix van stammen: Kikuyu, Kalenjin, Luo, Luya. We hebben totaal geen ruzies gehad. De conflicten zijn vooral gestuurd door de leiders van de gemeenschappen.

Zoals het er nu uitziet zijn er voor ons geen blijvende gevolgen. Al het personeel is weer aan het werk en het transport loopt weer als vanouds. De grondstoffen zijn wel duurder geworden, maar dat is een wereldwijd probleem.”

Tevredenheid over akkoord

„Momenteel is het rustig in Kenia en heerst er een sfeer van opluchting onder de hele bevolking. President Kibaki en Raila Odinga zijn onder toezicht van Kofi Annan tot een akkoord gekomen om de macht te delen, en ik denk dat iedereen erg tevreden is met die oplossing. Het parlement is geopend en partijen die een paar weken geleden nog aartsvijanden waren, zitten nu weer amicaal naast elkaar. Het is goed om te zien dat de leiders toch het belang van Kenia inzien en hun politieke geschillen naast zich neer hebben gelegd, weliswaar onder druk van de internationale gemeenschap. Zolang het akkoord stand houdt, zal het wel rustig blijven.

Een paar weken geleden hebben wij onze uitbreidingsplannen in de ijskast gezet. De laatste weken zijn we toch weer aan het kijken om uit te breiden. Ik denk dat Kenia toch een goede plek is om te investeren in de bloemenindustrie, ondanks wat er gebeurd is. Het heeft nog steeds veel positieve factoren. Een goed en stabiel klimaat, geschoold personeel dat Engels spreekt, goede vrachtfaciliteiten en beschikbaarheid van 'inputs'. Vergeleken met andere landen in de regio staat Kenia nog steeds bovenaan.” <



Een dossier over de onlusten in Kenia, met het weblog van Joop Dame en films over Nederlandse telers in Kenia staat voor u klaar op:

www.vakbladvoordebloemisterij.nl

Jos van der Venne is eigenaar van Sian Roses, met vier bedrijven in Kenia. Maji Mazuri Flowers in de buurt van Kitale, Equator Flowers nabij Eldoret, Agriflora in Nakuru en Winchester Farm in Nairobi. De totale oppervlakte van de vier bedrijven is 71 ha rozen en 7 ha zantedeschia.

Lees verder op pagina 20. >



Vervolg van pagina 19.

Eric Doodeman

'Economisch en sociaal gezien geen goed idee om weg te gaan'

Eric Doodeman merkte op zijn bedrijf New Holland Flowers nagenoeg niets van de onrust in Kenia. Zijn ervaring is dat het allemaal wat moeilijker gaat in Kenia en dat komt niet zozeer door de nasleep van de verkiezingen, maar door de koers van de Keniaanse shilling, de concurrentie van Ethiopië en de overdreven wet- en regelgeving.

„Op het bedrijf hebben we zelf nagenoeg niets gemerkt van de onlusten. De productie ging gewoon door. We zitten afgelegen in een gebied waar één stam meer dan 90% van de bevolking vertegenwoordigt. Twee procent van het personeel is vriendelijk maar dringend verzocht om het gebied te verlaten. Tijdens de twee chaospieken heb ik wel steeds 's morgens vroeg de situatie met de leidinggevendenden doorgesproken.

Vervoer van de bloemen naar de luchthaven was wel problematisch en kon een aantal dagen alleen 's nachts plaatsvinden. Ook waren voorraden slecht te krijgen onder andere doordat er in december maar liefst zeven officiële vakantiedagen zijn. Tot een tekort van een product heeft dit echter nooit geleid. Verder jojode de Keniaanse shilling nogal en dat maakt het moeilijker om betalingen te doen. Van degenen die op geduceerd verlof waren is nu de helft weer terug. Verder hebben we onder het personeel een inzamelingsactie voor de vluchtelingen gehouden en heeft het bedrijf dat bedrag verdubbeld.

Het doneren zelf was trouwens niet zo makkelijk. In de plaats Nakuru, waar we de spullen naar toe brachten, waren ze zo druk bezig met elkaar dat we onverrichter zaken weer naar huis moesten. Ik ken trouwens geen enkel bloemenbedrijf dat niets heeft gedoneerd.”

Uitbreiding zullen minder zijn

„Het klimaat in Kenia is redelijk geschikt voor een jaarrondbloementeel. Daarnaast zijn Kenianen in vergelijking met omliggende landen goede bekwame mensen. Mogelijk komen er in de toekomst nog meer stressmomenten, maar dat zal in meer landen het geval zijn. We gaan gewoon verder om een zo'n goed mogelijk product te leveren. Aanzienlijke investeringen stonden er dit jaar sowieso niet op het programma, maar die zijn voor de toekomst niet uitgesloten.

Naast de economische overwegingen is

het sociaal gezien ook niet zo'n goed idee om zomaar een andere weg in te slaan. We zijn in dit gebied van lieverlede verreweg de grootste werkgever en de plaatselijke economie krijgt elke maand een injectie die ze hier niet eerder hebben gezien. Er komt een nieuwe tuinbouw-cao en de invloed van ons bedrijf op dit gebied zal er niet minder op worden. Volgens mijn inschatting heeft Kenia nog steeds een toekomst als sierteeltland en zal het areaal niet zomaar dalen. Uitbreidingen zullen dit jaar iets minder zijn. Waarschijnlijk komen er wel een paar nieuwe kwekerijen bij, de meeste daarvan waren vorig jaar al in werking gezet.”

Ethiopië goedkoper

„De Keniaanse rozenkwekers kijken met argusogen naar de enorme uitbreiding van het areaal in Ethiopië. Kan de markt dat allemaal wel absorberen tegen de juiste prijs? Verder stijgen de kosten in Kenia sneller dan in Ethiopië. Dit hangt samen met de koers van de Keniaanse shilling. De Keniaanse shilling heeft de neiging om sterker te worden en de Ethiopische Birr zwakker. Niet alleen betalingen worden moeilijker, maar ook bestellingen. De aanstaande nieuwe cao maakt arbeid duurder. Het monetair beleid van Kenia lijkt gunstig te zijn voor importeurs, terwijl Ethiopië juist liever een wat zwakkere munt heeft, wat goed is voor de export. Als dit zo doorzet, krijgen we in Kenia net zo'n situatie als in Zuid-Amerika. Daar hebben Colombiense telers erg veel last van de sterke peso, terwijl Ecuador het redelijk goed doet met zijn dollar-economie.” <

Eric Doodeman runt samen met Jean-Pierre Dekker New Holland Flowers in Ol Kalou. Hij teelt voornamelijk rozen en verder standaardanjers, agapanthus en lelies. De oppervlakte van het bedrijf is 38 ha.